కనుకలి

అమవస ప్రొద్దులు. మునసబుగారి పశువుల సావడిలో, కరణంగారి గంగిగోవు నొప్పులు పడుతూంది. అక్కడ ఊరూ నాడు ఏకమైంది.

– అసలు కరణంగారి వెల్లావు కడుపుతూన్నదని, ఆ నోటా ఆ నోటా పొక్కగానే, ఎవరికి వారు ముక్కుమీద వేలేసుకున్నారు. – 'ఎంత చోద్యమమ్మా!' అనుకున్నారు. పొరుగూరినించి పనివేళా భత్యాఖర్చులు పుచ్చుకునివచ్చిన సహదేవుడు అటు పట్టిచూసి ఇటు పట్టిచూసి. పొత్తికడుపు మీద వేలు తాషా వాయించిచూసి, జాపక్కా ఝూముకు, మొత్తంమీద తేల్చి చెప్పాడు–కడుపైనా కావచ్చును అని. వినీ వినడంతోనే కరణంగారు నిలుచున్న పాళాన ఎగిరి గంతేసి గుళ్లో రుద్రాభిషేకం చేయించాడు!

ఆ సంబరానికి కారణం ఉంది! కరణంగారి యిల్లాలు కాపురానికి వచ్చి యిప్పటికి మూడు పదులు దాటింది! యిక వడసారం ఏడాదికో ఏణ్నర్థానికో, మొగవాడు మూడు రోజుల పట్టపగలూ చేయి కాల్చుకోవలసిన అగత్యం కూడా తీరిపోతుంది. కాగా పోగా, ముచ్చు–ముప్పై ఏళ్ళలోనూ, శాపంపెట్టినట్టు ఏ నెలకానెల ఆ మూణ్ణాళ్లూ పంచలో చెంగు పరచుకుని అఘోరించడమేకాని, నాలుగు రోజులు అటోయిటో అయిన పాపానన్నా పోలేదు. నోచిన నోములన్నీ ఏ గంగలో కలిసినవో?

పోతే, ఆ యిల్లాలి అనువాయితే, యింట కట్టేసుకున్న తువ్వాయికీ వచ్చినట్టుంది. దాని యీడువన్నీ యీపాటికి మనవల్ని ఎత్తినాయి. అదిమటుకూ నిమ్మకు నీరెత్తినట్టు యెన్నడూ హొడలందే! దానికి అసలా సలసలే ఉన్నట్టులేదు.

ఉన్నట్టుండి ఈ విడ్డూరం పుట్టుకొచ్చింది–

ముదురు నొప్పులు వస్తున్నాయి. మూగజీవం తీయలేని తీత తీస్తూంది. కళ్ళు తేలవేస్తూంది. కరణంగారు వెయ్యి దేముళ్ళకు మొక్కుకుంటున్నాడు. కాలుకాలిన పిల్లికిమల్లే కలయ తిరుగుతున్నాడు. అంభా అన్నప్పుడల్లా అంత మనిషి గుడ్లమీద కుక్కుకుంటున్నాడు–

మొక్కిన మొక్కుల ఫలాన–మెట్టుకు గండం గడచింది. పురుడూ పుణ్యాం అన్నీ సక్రమంగా జరిగించాడు కరణంగారు. కోడెకు కరణంగారి నాన్నగారి పేరు – నరసయ్య పెట్టుకున్నాడు. ఊరంతా, యింటియింటికీ పటికిబెల్లం బాదంపప్పులూ పంచిపెట్టారు – నెలపురుడు వెళ్ళగానే నరసయ్య పేర కరణంగారు, ఓ నమ్నూరు రూపాయలకు జాతీయ పొదుపుపత్రాలు కొన్నాడు. మెళ్లోకి అంజనేయులు బిళ్ళా పులిగోరూ చేయించాడు. లేగడు అల్లారు ముద్దుగా దిన దిన ప్రవర్ధమానుడౌతున్నాడు.

ఏడాది వెళ్ళిందనగానే, ఓనాడు, అల్లవారి అడబడుచు సిగచుట్టుకుని, నలుగురూ నడిచేదారిని పోక, డొంకదాటి కందచేనుకు దరిదాపుల్లో కలయదిరుగుతూంటే

గాలివాటుకు చెంగుచెదరి, ఆ పాటున చెంగు చెంగానికి నరసయ్య బెదిరి, చెంగున మీదికి వచ్చిపడి, వచ్చీ రాని కొమ్ములతో కోరాడు. ఆ చిన్నది ప్రాణాలు పైన పట్టుకుని నోటమాటలేక పలుకులేక—ఎల్లా వచ్చిపడ్డదో ఊళ్లోకి. నలుగురూ పోగైనారు. 'ఎవడ్రావాడు!'—అని బొబ్బ లెట్టుకుంటూ కర్రలందుకున్నారు. పిల్లది, ఆసరికి తెప్పరిల్లి, 'నరసయ్య!' అంది. ఆ మాటకు నవ్వేవాళ్ళు నవ్వారు. ఎత్తి పొడిచేవాళ్ళు ఎత్తిపొడిచారు.

పిల్లదాని తండ్రి కరణంగారి దగ్గర అగిచేశాడు. కరణంగారు, వినీ విననట్లుగా 'పోనిద్దూ బావా! ఏదో కుర్రతనం!' అని అప్పటికి సర్దిచెప్పి ఆ పెద్దమనిషిని అటు వెళ్ళనిచ్చి నరసయ్యను పట్టుకు ఆ చెంపా యీ చెంపా మెత్తగా వాయించి – 'ఎక్కడికి పోతాయి, దిక్కుమాలిన పోలికలు!' అని విసుక్కుని – 'పుటక మారినా బుద్ధులు మారలేదు!' అని తండ్రిమీద కసురుకుని "అది మనకు లాయక్ కాదురా నాయనా! నలుగురిలో ఔననిపించుకోవాలి! పెళ్ళీ పేరంటం కావలసిన వాడవు ఇప్పటినుంచే ఇలా పరవళ్ళు త్రొక్కితే ఎవరిస్తారురా నీకు పిల్లను?–" అని నయానా భయానా చెప్పి చూశాడు. కాని, పూజారి అప్పయ్య అన్నట్టు—అ, గడ్డితినే – బుద్ధి ఎక్కడకు పోతుంది. ఏరోజుకు ఆ రోజు ఏదో ఓ కుమ్మరాం యింటిమీద వచ్చి పడుతూనే ఉంది!

ఇవాళమటుకు – ఇవాళ ఉదయం అవధాన్లగారి మడిధోవతికాస్తా చెరిసగానికి మేసేశాడు. నిన్నమటుకూ నిన్న, వెంకమ్మత్త సవితికూతురు ఎంతో ప్రాణపదంగా, నరుడికంట ఈసరికి పడకుండా, ఎక్కడో ఏడంతస్థుల్లో దాచుకున్న విగ్గు, వంటయింటి గుమ్మంముందు ఎండలో బెడితే, ఎట్టా పసికట్టాడో, అమాంతం మొండిగోడ దూకివచ్చి నోట కరచుకుని ఆ ముద్దరాలు, 'మొర్రో దాంతో నీకేం పనిరా!' అని ఎంత మొత్తుకుంటున్నా, చెవినిబెట్టకుండా పారిపోయినాడు. ఇవన్నీ, బ్రతికి బాగుపడే వాడి లక్షణాలేనా! – వీడికి వెరచి, వీడి హాములికి వెరచి, పచ్చని యిల్లా లెవ్వతే నడివీధికి రా భయమైతే!–

కరణంగారి ప్రాణం మటుకూ విసిగిపోదూ—ఎద్దులాగా ఉంటె—కొట్టే ఈడా తిట్టే ఈడా? అక్కసుకొద్దీ ఆ తల్లిని బట్టుకు చడామడా దులిపేశాడు! – 'ఏ తలకు మాసిన దున్నపోతుకు కన్నావే వీడిని!' అని దుయ్యబట్టుకున్నాడు. ఆ దెబ్బతో పాపం, ఆ యిల్లాలు రెండు రోజులు మేత నోటి దగ్గిరకు రానిస్తే ఒట్టు!–

"పోనీ, చెడ్డవాడు ఎలాగూ చెడ్డవాడుకదా – అచ్చోసి వదిలేయరాదా!–పుణ్యమూ పురుషార్థమూ ఉంటుంది!–" అని, ఎన్నడూ కలిపించుకోని మునసబు మాట వరుసకు సలహోయిచ్చాడు. కాని, కరణంగారికి అంతపనికి చేతులు రాలా!

ఎంత చెడ్డా, కన్నకడుపు కాకపోయినా, ఎత్తుకు చంకవేసుకోకపోయినా – పెంచిన మమకార మాయెను! ఇహ ఇలా కాదనుకుని, మంచి రోజుచూసి, కమ్మరాడికీ బత్తుడికీ పురమాయించి, పొట్టింగా ఒక్కడు ఎక్కేందుకు సరిపడ్డ బండీ చేయించాడు. నరసయ్యను కాడిక్రిందికి లాగి, తాను ఎక్కి కూర్చుని కమిచీతో ఇట్టే అన్నాడు. ఇహచూసుకోండి, నరసయ్యకు నేలకు కాళ్లానలా!–అగ మేగాలమీద, బండీ – బండీతో ఏటి గట్టుకు ఎగబడ్డాడు— మొదటిగతుక్కే కరణంగారు ఎగిరిపోయి, మూడు పిల్లి మంతరాలువేసి, ముక్కుమన్ను గాకుండా, పదిబారల దూరంలో

ఉన్న రక్కిస పొదలోకి దొర్లుకుంటూ పోయి గుచ్చుకుపోయినాడు.

ఆ దెబ్బతో కరణంగారికి తలతిరిగి నోట్లోకి వచ్చింది – ఆ పడిన పాటుకు, మళ్ళీ ప్రజల్లో పడలా!–

అంతటితో, నరసయ్య గుక్క తిప్పుకుని, – అటునుంచి అటే కాలికి బుద్ధిచెప్పాడు.

పోయి పోయి, నరసయ్య, మేసినప్పుడు మేసి, తూలినప్పుడు తూలి, డెక్కలరిగేట్టు అదే దౌడున, – ఓ దారీ తెన్నూ, అనకుండా, – చేలుదాటి, – చేమలు దాటి, – వాగులు దాటి, వనాలుదాటి – మన్యంలోపడి, ఏదో మారుమూల కాలూని, అక్కడక్కడే–బితుకు–బితుకుమంటూ తిరిగాడుతూండగా–

ఓనాడు – ఓ పొద్దువేళ, అల్లంతదూరాన – ఏదో అలికిడైంది. ఏదో జీవం కదిలింది. 'అమ్మో' అని కూత వినపడ్డది. చెంగలి నోటపట్టిన నరసయ్య, చెంగున రంకె, అంతదూకూ దూకాడు. అకడ, ఓ ఆడకూతురు రెల్లు పోచల్లే వణకిపోతూ, గాలిమీద పైరాకుమల్లే గడగడలాడుతూ, పొద్దు తిరుగుడు పువ్వల్లే మారుమొగం వేసుకొంది. యెదరగా, యెవడో కసాయి, చెయ్యొడిసిపట్టాడు–రెట్టగట్టిగా అంకించుకున్నాడు. పిన్నది మెడ వొరగేసింది – నరసయ్య, దూకిన దూకులోనే దాపలి సూదికొమ్ము నడుముకు దిగేశాడు ఒక్క ఊపున, ఆ జీవాన్ని ఏడకో చిమ్మేశాడు.

'అంభా!' అన్నాడు నరసయ్య!

'అన్నా!–బసవన్నా!'–అన్నది–పిన్నది. మెడకు చేతులేసింది. మూపుమీద తల ఆన్చి, ఏడుపు గుక్కపట్టుకుంటూ గంగడోలు నిమిరింది.

చిన్నది, ముందు అడుగేసింది – నరసయ్య తోక రిక్కించి, ఎటు అలికిడైనా, ఉలికిపడుతూ, వెన్ను కాపుగా, అడుగులో అడుగు వేశాడు.

పుంతలో పోగాపోగా, తాటితోపు – తోపుదాటగా, కాలువగట్టు – గట్టువారనే మినుకు మినుకుమంటూ గుడ్డివెలుగు – వెలుగు వెనకాల ఓ చుట్టు గుడిసె.

గుడిసె ముంగలే – కంటికి చేయి అడ్డం పెట్టుకుని, అటూ ఇటూ పరకాయిస్తున్న – ఓ మునసబులాంటి ముసలాయన – చిన్నదాని రాకచూసి అల్లంత దూరానికే – 'అమ్మీ!' అని కేక వేశాడు. చిన్నది – ఎగురుకుంటూ పోయి, 'తాతా' అని బావురుమంది. విని – విని, ఆ ముసలాయన, నరసయ్య చేరువకు వచ్చి – గడ్డం పట్టుకుని, నుదురుమయాన ముద్దెట్టుకున్నాడు.

కట్టెయ్యకుండా, గడ్డిమేటి తెచ్చి ముందరేశాడు. కడపునిండా కుడితిపట్టారు. నరసయ్య ఆ రేయి అక్కడే కునికాడు.

తెల తెల్లవారింది. సూరీడు కంట పొడిచాడు. నరసయ్య కన్ను విప్పాడు. విప్పిన కంటికి వెలుగొచ్చింది – కట్టెదర – కట్టుకొయ్యను – లేగ, బిత్తరి చూపుచూసింది.

నరసయ్య–ఉలికిపడి లేచాడు. అడుగు వెంట అడుగు అట్టుకేసి వేశాడు. ఉన్నట్టుండి – లేగ ఒళ్ళు ఝల్లుమన్నది. ఎగిరి గంతేసి కట్టుతాడు తెంచుకుని, గంతుమీద గంతులో కనుచూపు మేరకుపోయి – ఆగి ఓరగా ఇటు చూసింది. నరసయ్య పరుగు అందుకున్నాడు.

ఆ పరుగు పరుగు ఎండ వెలుగు నకనకలాడుతూండగా, ఓ కోనలో, ఓ మావి నీడను ఆగింది. ఆగినంత పట్టున, పచ్చిక, అడుగుల మేరకు దించుకుపోయింది.

సంజవేళకు, ఆడమనసూ, ఇంటి మొగమైంది. కాని, – నరసయ్య – అడుగు అటు పడనీయలా!

ఆ జంట – నరుడికంట పడనంత దూరానికిపోయింది.

ఎన్నాళ్ళకో, ఓనాడు, తెల్లవారుతూందనగా, మింట వెలుగు మసికారకముందు – తొలికోడి కూత–మారు కూత మయాన–నరసయ్యకు – కొడుకు పుట్టాడు.

పుట్టిన బిడ్డను చూడగానే – నరసయ్యకు తన పుట్టుక జ్ఞాపకం వచ్చింది. తండ్రిపడిన సంబరం గుర్తుకొచ్చింది – పడిన ముచ్చట యాదకొచ్చింది. తండ్రి కళ్లల్లో ఆడాడు. పురిటి గుడ్డుకు అడుగు నిలవగానే – తల్లినీ బిడ్డనూ వెంటేసుకుని, నరసయ్య – నేలకు అడుగాన్చకుండా – ఒక్కటే పడిలో, తన ఊరొచ్చాడు.

పొలిమేరల్లో పొద్దుగూకింది. కోవల పక్కను కోనేట్లో తానమాడి, గుడి ముందర శిరములువంచి, తల్లినీ బిడ్డనూ అక్కడే నిలిపి – తానుగా తానొక్కడూ, తల్లిని వెదుక్కుంటూ పోయినాడు–నరసయ్య.

ఉండేచోట తల్లిలేదు–కట్టుకొయ్య ఆనవాలన్నా లేదు–అటు తిరిగి, యింటి మొగ కొచ్చాడు–గుమ్మానికి తలుపు లేదు పైన–అల్లంత మేరా–కప్పులేదు–

నరసయ్య లోపలికి–అడుగేశాడు. తండ్రి పండుకునే మంచం–బూజా బుంగితో గోడకు ఎత్తిఉంది. తలవారంతా చెదలు– యిల్లంతా, జిల్లేళ్ళు –ఉమ్మెత్తలు! – నరసయ్య తల గోడకేసి కొట్టుకొన్నాడు.

అక్కడనుంచి–మునసబుగారి యింటికి వచ్చాడు. అరుగుమీద గురక వినబడుతూంది. అది మునసబునాయుడే. చిన్ననాటి చనువుకొద్దీ, కొమ్ముతో గీరి పలుకరించాలని, – తల ముందుకు వంచాడు, – కింద చెప్పులు జోడుంది. – చూసిన కన్ను అల్లాగే గడ్డకట్టుకు పోయింది – ఆ చర్మం – తన తల్లిది!–

గొంతు మారుమోగకుండా – నరసయ్య పంటిమీద పన్నునొక్కి నుదుటితో తల్లి వద్దుకున్నాడు–అల్లంత దూరం చీమనడక నడుచుకుంటూపోయి–దిక్కులు మార్మోగేటట్టు–'అంభా!'–అని అరిచాడు!–

అరుపుకు–రెండు అరుపులు మారుమ్రోగినాయి. నరసయ్య–ఆ గొంతు వారకే దుమికాడు అదే – పొలిమేర – అక్కడే తన వాళ్ళుండాలి–ఏరీ!–

మళ్ళీ అరుపులు మ్రోగాయి!–నరసయ్య–అటు ఉరికాడు!–తల్లీ బిడ్డా–మెడలు న్నాయి–జీవాల్లేవు. కూర్చిన చిరుతలు – కోరలు చూపినాయి–

ముందురుకు నరసయ్యది–మూడూ కలిసి ఒక్కముద్దగా గోరాడినాయి – ఏ ముద్ద కాముద్ద – జేగురు ముద్దయి – విడిపోయింది.

రెండు–కొమ్ములు–కొన ఊపిరిగా– ఆ జేగురులోంచి అల్లంత లేచినాయి–'అంభా!' అన్నాయి–నేలకంటినాయి!–

★ ★ ★